***Dichters, denkers en rebellen. De Russische cultuur tussen traditie en revolutie* van Peter Krug behandelt een groot aantal wetenschappers, schrijvers en andere prominenten, die van invloed zijn geweest of nog zijn op de Russische cultuurgeschiedenis. De centrale vraag betreft het verschil tussen de Russische samenleving en de westerse. De schrijver tracht zo een achtergrond te leveren voor de communistische omwenteling.**
Het boek is spaarzaam geïllustreerd, bevat een personenregister en telt 320 pagina's. Kok in Kampen gaf het uit, prijs *f*45,-.

Mark de Bie is toneelschrijver en scenarist. Hij droomde van een koningsreeks naar BBC-model en deed onderzoek naar Leopold I. Bij uitgeverij Lannoo verscheen op basis van deze naspeuringen *De Coburger. Leopold I, een monoloog als zelfportret.*
Op welk onderzoek het boek nu precies gebaseerd is, blijft de lezer onduidelijk, maar de mens Leopold van Saksen-Coburg-Saalfeld wordt zeer zichtbaar: zestig van de 160 pagina's zijn foto's. Prijs *f*49,50.

Ter gelegenheid van het afscheid van de geschiedfilosoof E. Vermeulen verscheen bij Van Gorcum *Theorie van historische kennis. Historia Vitae Magistra?*. Oude en nieuwe opstellen over onder meer Huizinga en Romein en notities over het veelgeprezen werk van Tollebeek, over het denken van Fruin en over de verhouding tussen historische kennis en levens- en/of maatschappijbeschouwing, zorgen voor actuele beschouwingen. Het boek telt 222 bladzijden en kost *f*35,-.

En tenslotte: bij Fibula zijn vier aardige boekjes verschenen voor de schoolbibliotheek. *De Vikingen, heersers der zee* van Yves Cohat, *Op zoek naar het vergeten Egypte* van Jean Vercoutter, *De Indianen van Noord-Amerika* van Philippe Jaquin en *Naar de bron van de Amazone* van Alain Gheerbrant. Alle deeltjes zijn bijzonder fraai en smaakmakend geïllustreerd en voorzien van een register en chronologie.

Jan de Ruiter

ONS INDIE

F.H.P. Trip, *Brieven uit Indië 1946-1949* (De Bataafsche Leeuw, Amsterdam 1990) 70 blz., prijs *f*29,50 of BF 580.

Vijfentwintig jaar was Boy Trip, de latere PPR-politicus, toen hij als voorlichtingsofficier in Indië arriveerde en 28 jaar, toen hij daarvandaan weer in Nederland terugkeerde.
Over deze bewogen periode van drie jaar heeft de auteur net voor zijn dood (januari 1990) een boekje uitgebracht. Die publikatie kan het best gekenschetst worden als een collage van zeer divers materiaal uit die periode: bijna voor de helft stukken uit brieven aan zijn vrouw in Nederland en voor het grootste deel fragmenten uit artikelen, persberichten en voordrachten die hij in functie produceerde. Al die contemporaine mededelingen worden gepresenteerd door middel van een - als zodanig duidelijk onderscheiden - nadien geschreven verbindende tekst.
Opvallender dan de diversiteit van de bronfragmenten is de zeer ongelijke spreiding over de periode als geheel: over de tijd vanaf zijn vertrek naar de Oost (31 oktober 1946) tot en met de eerste 'politionele actie' (juli 1947) gaat ruim driekwart van het boek; aan de volgende 2 jaar worden nog welgeteld tien pagina's besteed. Daarin komen echter nauwelijks meer briefgedeelten voor, omdat Trips echtgenote inmiddels naar Indië was overgekomen.

Wat de jonge Trip over die eerste fase te melden heeft, is niet echt nieuw maar wel de moeite waard. Zijn bronnen laten goed zien hoe slecht hij op zijn voorlichtingswerk was voorbereid, met welke argumenten hij en zijn collega's het overheidsbeleid aan de manschappen verklaarden, hoe wisselend de stemming was onder de diverse groepen Nederlanders in Indië en hoe onzeker hun taxatie (ook bij Trip zelf) van de gezindheid van de inheemse bevolking.
Bovendien kwam Trip in die vroege fase tot zijn eigen verbazing al snel in contact met beleidsmakers als Idenburg en Van Mook en met hoge militairen. Ook over de sfeer en stemming in die hoge kringen krijgt de lezer aardige illustraties voorgeschoteld.

Al met al geeft dit boek, ondanks zijn forse beperktheden, een bondige weerspiegeling in bronfragmenten van de grote psychische ontwikkeling die de Nederlanders in Indië doormaakten. Twee citaten mogen dat illustreren. Bij zijn aankomst (november 1946) schreef Trip: '*Wij zagen Indië - een splintertje ervan - voor het eerst en wij zijn eenstemmig van oordeel: dit was liefde op het eerste gezicht*'. Precies drie jaar later bij zijn vertrek: '*Een KNIL-band speelde het Wilhelmus, sirenes loeiden en we voeren. Het deed me echt niet veel*'.

H.J.C. Termeer

IN EN ROND WO II

Henk Termeer schreef de hierna volgende besprekingen.

Johan Brand de Boer, Willem Jonkman, *Militair Gezag in Groningen. Stad en provincie na de bevrijding, april-oktober 1945*. Groninger Historische Reeks 6 (Van Gorcum, Assen/Maastricht 1990) 323 blz., geïllustreerd, prijs *f*49,50.

Na het einde van oorlog en bezetting begon een nieuwe periode: die van de Wederopbouw. De meeste historische studies bepalen zich tot één van beide fasen uit onze nationale geschiedenis. Ze bestempelen de maanden september 1944 (voor het zuiden), c.q. mei 1945 tot en met december 1945 of zelfs mei 1946 als een chaotische overgangsperiode. Al naargelang het hoofdobject van onderzoek is er dan sprake van een nasleep van de bezettingsjaren (bijvoorbeeld bij De Jong) of van voorgeschiedenis van de wederopbouw.
In beide gevallen blijft die overgangstijd onderbelicht; men beperkt zich liever tot de tastbare instituten en resultaten die uiteindelijk uit die verwarrende chaos te voorschijn kwamen.

Over het functioneren van het meest kenmerkende overheidsorgaan uit deze kritieke overgangsfase, het Militair Gezag (MG), bestond tot dusverre geen afzonderlijke wetenschappelijke historische studie. Alleen al in dat licht moet deze publikatie met vreugde worden begroet. De eigentijdse beoordeling van het MG was namelijk bepaald ongunstig: 'Circus Kruls', 'Malle Gevallen' en 'Militair Gezigzag' waren gangbare kwalificaties van de tijdgenoot voor dit blijkbaar weinig populaire instituut van in uniform gestoken crisismanagers met grote volmachten. Pas De Jong kwam met name in deel 10 van zijn grote werk tot een positiever oordeel.
Deze eerste deelstudie over het MG in de provincie Groningen is weliswaar veelomvattend, maar laat anderzijds nogal wat